

Oproep aan de plasticindustrie

JUANITA CASTAÑO DIRECTEUR
UNITED NATIONS ENVIRONMENT
PROGRAMME (UNEP) NEW YORK,
OVER DE ROL VAN DE VERENIGDE
NATIES

In de ontvangstruimte van UNEP in United Nations Building 2 zit Juanita Castaño, directeur van de afdeling van de Verenigde Naties in New York die zich richt op het milieu. Zouden de Verenigde Naties – waaraan vrijwel alle landen ter wereld verbonden zijn – misschien een rol kunnen spelen

in de zoektocht naar een oplossing voor de Great Pacific Garbage Patch? De plastic soep bevindt zich immers in het midden van de Stille Oceaan, een plek waarvoor geen enkel land in z'n eentje verantwoordelijk is. De oceanen zijn van ons allemaal.

Juanita knikt: 'Je raakt hier een onderwerp dat erg belangrijk is. Een van de belangrijkste taken van de Verenigde Naties is om te proberen alle landen te betrekken bij het oplossen van dit soort problemen. De VN doet dat op juridisch niveau, door aan te sturen op wettelijke overeenkomsten en verdragen.

De voorbereidingen voor dit soort verdragen worden door de onafhankelijke landen zelf getroffen, maar de Verenigde Naties moedigen de landen aan om zover te komen, doen voorstellen voor de juridische teksten, verzamelen de benodigde informatie en sporen ten slotte de landen aan om die verdragen te tekenen.

Er is op deze manier al een aantal verdragen over zeeafval gesloten,' vertelt Juanita. 'Het belangrijkste verdrag op dat gebied is het verdrag dat vervuiling door schepen verbiedt: MARPOL, dat staat voor *Marine Pollution*. Dat legde de basis om het zeeafvalprobleem aan te pakken. Maar ook de *Convention on the Prevention of Marine Pollution by Dumping of Wastes and Other Matter*, ofwel de London Convention, en de *Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes and their Disposal*, de *Johannesburg Declaration* en het *Programme of Action*, zijn voorbeelden van overeenkomsten op wereldwijd niveau die het probleem van het zeeafval moeten aanpakken. Verdragen vormen een van de belangrijkste instrumenten die de Verenigde Naties kunnen bieden om vervuiling van de oceanen te bestrijden.

Alle landen die aan deze verdragen gehoorzamen, moeten ervoor zorgen dat ook hun bedrijven, hun rederijen en hun visserijondernemingen strafrechtelijk kunnen worden vervolgd als ze zich niet aan de regels houden die in de verdragen zijn opgesteld.

Ook op regionaal niveau gebeurt zo iets: landen in verschillende regio's hebben zich verenigd om

soortgelijke overeenkomsten op te stellen. Deze overeenkomsten zijn juridisch bindend en dus, net als de VN-verdragen, wettelijke instrumenten om zeeafval aan te pakken. Zo bestaat in de Cariben het *Caribbean Action Plan*, en in de Stille Oceaan het *North-West Pacific Action Plan* en het *South-East Pacific Action Plan*. Bij UNEP steunen we dit soort regionale projecten.'

INFORMATIE EN NOG EENS INFORMATIE

'Een van de belangrijkste taken van UNEP is het verstrekken van informatie: mensen bewust maken van wat er aan de hand is. Dat doen we bijvoorbeeld door Clean-up Campaigns te steunen. Zowel in de Verenigde Staten als in verschillende landen in Europa, is de burgerbevolking heel goed in het bijdragen aan dergelijke schoonmaakacties.' Hierover praat Juanita uit ervaring. 'Ik heb heel succesvolle schoonmaakcampagnes bijgewoond waar werkelijk duizenden en duizenden plastic tasje van de stranden werden verwijderd.

Alle actie die UNEP onderneemt om zeeafval te bestrijden – zoals zulke schoonmaakacties – en alle overeenkomsten die onder UNEP worden gesloten, bevatten onderdeelen van informatie en be-

wustmaking. Pas als mensen begrijpen wat het gevolg is van hun levenswijze, van hun manier van handelen – van de slechte wijze waarop de afvalbergen in hun land worden onderhouden, bijvoorbeeld – zullen ze werkelijk iets kunnen veranderen.’

De Verenigde Naties werken aan een betere toekomst. Maar wat kunnen ze doen aan het afval dat er al is?

‘Het is waar dat de acties die wij organiseren, en de overeenkomsten die wij tot nu toe gesloten hebben, alleen veranderingen in de toekomst mogelijk maken,’ bevestigt Juanita. ‘Ze voorkomen dat er méér afval in de oceanen komt. Maar onze belangrijkste taak is nu eenmaal informeren en bewustmaken – en je kunt het verleden niet informeren... Gelukkig zijn er wel allerlei organisaties – internationaal, landelijk en regionaal, met name NGO’s en een aantal organisaties in de private sector – die zich buigen over het probleem van het afval dat zich al in de zeeën bevindt.’

JE MOET STEVIG IN JE SCHOENEN STAAN

Er is een groot probleem: namelijk de lobby van de plasticindustrie. Zodra ergens een initiatief wordt gelanceerd om het gebruik van plastic in te tomen, duikt de lobby op en biedt felle tegenwerking. Juanita weet daarvan en knikt ernstig: ‘Je raakt hier een punt dat uiterst belangrijk is,’ zegt ze. ‘Ik heb zelf al zitten nadenken op welke wijze ik dit onder de aandacht kan brengen. Wij – en dan bedoel ik de VN in het algemeen, UNEP en burgerorganisaties waarmee we samenwerken – spannen ons bijvoorbeeld in om mensen bewust te maken van het feit dat ze niet zoveel plastic tasjes moeten gebruiken. Maar de VN is het conglomeraat – de plaats waar regeringen samenkomen, het is de plaats waar regeringen beslissingen nemen. Wij kunnen zelf geen beslissingen nemen. We kunnen niet zeggen: “Vanaf nu zijn plastic tasjes verboden.” Dat gaat ons mandaat als secretariaat te boven.

Wij spenderen daarom een hoop geld en energie aan voorlichting. In al onze voorlichtingsmaterialen voor landen, voor kinderen, spreken we over de gevaren van plastic. Zo hebben we voor kinderen een prentenboek uitgegeven, *Theo and the Plastic Ball*, dat het probleem van de plastic tasjes aankaart. Maar ik denk niet dat dat genoeg is. Ik denk dat het efficiënter is om een directe dialoog met de plasticindustrie aan te gaan. Wij moeten hen bewustmaken van hun verantwoordelijkheid: zij zijn degenen die deze wegwerptasjes produceren.

We zouden de industrie een vorm van steun kunnen geven om naar andere technologieën te zoeken – naar alternatieve plasticsoorten – of om andere producten te gaan ontwikkelen. Natuurlijk zullen de fabrieken die plastic tasjes maken, uiteindelijk vanzelf verdwijnen als mensen stoppen met het aannemen van die gratis tasjes – dat is het vrijemarktsysteem. Maar dat gaat heel lang duren.

Toch zijn er al overheden die plastic tasjes verbieden.’ Juanita weet van de *plastic bag ban* in San Francisco. ‘Dat werpt ook direct vruchten af. Ik heb begrepen dat je bijvoorbeeld in Ierland nooit een plastic tasje ziet. En als er wel eens iemand met een plastic tasje rondloopt, is dat iets waar anderen hem op aankijken. Daar zijn de mensen zich al goed bewust van de nadelen van plastic tasjes en is er daardoor een vorm van sociale controle ontstaan.’

DE REGERINGEN ZULLEN HET ZELF MOETEN DOEN

Juist omdat de Verenigde Naties een secretariaat vormen – en behalve informatie verstrekken, niets kunnen en mogen doen voordat de regeringen daarom vragen – ligt de bal bij de verschillende overheden.

‘De regeringen moeten zelf deze kwestie bij de verschillende organisaties van de Verenigde Naties aankaarten,’ dringt Juanita aan. ‘Ze moeten erover beginnen bij UNEP, UNICEF, WHO... Regeringen moeten met een voorstel komen – één regering kan daarin al het voortouw nemen – en andere regeringen moeten dat voorstel accepteren. Wij kunnen natuurlijk wel zoveel mogelijk doen om alle regeringen van alle benodigde informatie te voorzien en ze aan te moedigen akkoord te gaan. Maar dat zal natuurlijk tijd in beslag nemen. Bovendien zal het moeilijk worden, want op het moment dat een voorstel in gang wordt gezet dat op welke wijze ook de productie van plastic inperkt, zal de lobby van de plasticindustrie met volle kracht toeslaan. De lobbyisten zullen zware druk uitoefenen op regeringen om dit soort overeenkomsten niet te tekenen.

Maar als het voorstel uiteindelijk is bediscussieerd en geaccepteerd, en als het getekend is – als het verdrag is gesloten – dan is het wettelijk bindend. Op dat moment móeten de landen wel actie ondernemen, en hebben wij, als Verenigde Naties, het verdrag als juridisch instrument om dat te controleren.

Omdat de totstandkoming van zo'n verdrag altijd lang duurt, raad ik de regeringen aan om ook zelf met de plasticindustrie te gaan praten. Samen kunnen ze naar een vorm zoeken om de huidige werkwijze van de industrie te veranderen. Daar ligt een taak voor de verschillende overheden omdat het gevolgen heeft voor hún industrie, voor hún economie. De plasticindustrie zal zeggen: "Dan verliezen een heleboel mensen hun baan" – dat soort dingen zeggen ze altijd. Maar dat hoeft niet per se, dat moet iedereen goed beseffen. Er moet gekeken worden hoe de industrie op positieve wijze kan veranderen: door bijvoorbeeld verandering van technologie of van product.'

Oproep aan de plasticindustrie: kom naar de vn

'Er zijn, kortom, verschillende manieren om zeeafval – en plastic afval in het bijzonder – te bestrijden,' besluit Juanita.

'Ten eerste: sluit juridisch bindende verdragen en afspraken – dat is het krachtigste instrument dat wij als de Verenigde Naties kunnen bieden.

Ten tweede: werk samen met burgerorganisaties en bevolkingen. Maak mensen bewust en organiseer schoonmaakacties.

En ten derde, en dat is mijn persoonlijke overtuiging: ga een directe dialoog aan met de plasticindustrie.'

Die directe dialoog kan ook een antwoord bieden op een van de grootste problemen van de plastic vervuiling, en van plastic in het algemeen: de giftige chemicaliën die in plastic worden verwerkt als weekmakers, brandvertragers, stabilisatoren, kleurstoffen en noem maar op. 'Wij hebben de *Basel Convention* die zich specifiek richt op *hazardous waste* – giftig afval,' vertelt Juanita. 'Het secretariaat daarvan bevindt zich in Genève. Deze conventie werkt aan oplossingen en acties om vervuiling op elk gebied te bevechten. Daar valt vervuiling door plastic ook onder. De gifstoffen die via het plastic in de natuur terechtkomen, en de manier waarop dat voorkomen kan worden, zouden door de *Basel Convention* onderzocht moeten worden.'

Maar er is een directere manier om deze gifstoffen aan te pakken: door samen met de plasticindustrie aan alternatieve oplossingen te werken. En daar zetten de Verenigde Naties graag hun wetenschappers en technologische kennis voor in.

'In 2000 heeft secretaris-generaal Kofi Annan een initiatief gelanceerd: de *United Nations Global Compact*. Hij riep daarin bedrijven uit de private sector op om naar de Verenigde Naties te komen, en hij riep de Verenigde Naties op om contact met de private sector op te nemen, met het uitgangspunt om samenwerkingsovereenkomsten aan te gaan. In de *Global Compact* zijn richtlijnen opgesteld om een samenwerking tussen bedrijfsleven en de vn te kunnen realiseren.

Dit idee was natuurlijk niet van Kofi Annan alleen afkomstig – er waren veel bedrijven uit de private sector naar hem toe gekomen om aan te dringen op een dergelijke samenwerking. Inmiddels hebben veel industrieën de *Global Compact*-overeenkomst getekend en werken zij met verschillende afdelingen van de Verenigde Naties samen. Zo werken wij bij UNEP bijvoorbeeld samen met bedrijven op het gebied van alternatieve energie.

Er bestaat dus een prachtig samenwerkingsverband.'

Als de plasticindustrie nu naar de Verenigde Naties komt, kan er gezamenlijk gezocht worden naar een scala van oplossingen: een oplossing voor het wegwerpplastic, een oplossing voor de giftige toevoegingen... Praten, informeren en samen aan een oplossing werken. Dat is toch vooral namelijk de kracht van de Verenigde Naties.